

МОДЕЛЬ ДОПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ІНОЗЕМНИХ АБІТУРІЄНТІВ МЕДИЧНОГО ПРОФІЛЮ

Сучасна система вищої освіти активно модернізується відповідно до завдань, визначених у Державній національній програмі «Освіта» («Україна XXI століття»). У галузі розвитку міжнародних зв'язків цієї програми акцентовано увагу на необхідності вдосконалення системи підготовки фахівців для зарубіжних країн [1]. Зважаючи на популярність медичного фаху серед іноземних громадян, виникає необхідність у розробці сучасної моделі допрофесійної підготовки іноземних абітурієнтів, які приїздять в Україну з метою отримання медичної освіти.

Аналіз науково-педагогічних джерел показав, що існує низка досліджень вітчизняних і зарубіжних науковців з проблем підготовки іноземних абітурієнтів в умовах підготовчих факультетів до подальшого навчання у вищих навчальних закладах (Н. Булгакова, Л. Куришева, О. Палка, А. Ременцов, О. Суригін, Н. Ушакова). Науковці розробили дидактичні, теоретичні і методичні дослідження основ допрофесійної підготовки іноземних громадян, здійснили проектування її структури і змісту. Але питання розробки моделі готовності іноземних абітурієнтів медичного профілю осталося поза увагою дослідників, що й зумовило вибір теми статті.

Метою статті є опис моделі підготовки іноземних абітурієнтів медичного профілю до навчання в медичних університетах і характеристика її ключових складових.

Хоча у науковій педагогічній літературі накопичено чималий досвід розробки моделей процесу підготовки фахівців різного профілю, визначення поняття «модель» тлумачиться науковцями по-різному. У філософському словнику А. Грицанова зазначається, що під моделлю розуміється об'єкт-замісник, який у визначених умовах може замінити об'єкт-оригінал, відтворюючи властивості, що цікавлять, і характеристики оригіналу [2, с. 435]. Під моделлю системи допрофесійної підготовки іноземних абітурієнтів медичного профілю нами розуміється опис системи, що відтворює об'єкт нашого дослідження і певну групу його властивостей.

Модель системи допрофесійної підготовки іноземних абітурієнтів до навчання в медичних закладах ми розробляли,

враховуючи такі вимоги: відповідність міжнародним стандартам навчально-професійної діяльності; професійну орієнтованість моделі, яка виражається у спрямованості на формування особистості майбутнього професіонала-медика; особисту орієнтованість моделі, що передбачає врахування інтересів, схильностей, здібностей майбутніх медичних фахівців.

Проаналізуємо складові розробленої нами моделі *допрофесійної підготовки іноземних абітурієнтів медичного профілю*.

Стрижневим блоком нашої моделі є *блок ціль*, який поєднує усі компоненти процесу підготовки і визначає кінцевий результат – готовність до подальшого навчання за обраною спеціальністю. Для успішної реалізації цільового компоненту навчання нам вважається за доцільне виділити методологічний блок: *підходів до навчання* як базисну категорію методики, що визначає стратегію навчання, і основних *принципів навчання* як вихідних положень, які визначають вимоги до навчального процесу в цілому і його складових. У якості основних підходів до навчання іноземних абітурієнтів запропоновано компетентнісний, комунікативно-когнітивний і особистісно-орієнтований підходи як такі, що інтегровано впливають на досліджуване явище допрофесійної підготовки і відповідають сучасним вимогам розвитку освіти, відображених в державних стандартах.

Принципи навчання відносяться до орієнтирів, на які спирається викладач у реалізації підходів. До своєї моделі ми включили принципи, які є визначальними для наших конкретних умов. До таких принципів ми відносимо: принцип гуманізації навчального процесу, який лежить в основі розвитку сучасної вищої школи; принцип компетентнісної спрямованості змісту навчальних дисциплін, тобто формування підсистеми теоретичних знань і вмінь, що сприяють вивченню профільних природничих дисциплін і використанню цих знань у майбутній навчальній і професійній діяльності; комунікативно-когнітивний принцип навчання мови, який ураховує процеси когнітивної обробки інформації і спрямований на підвищення якості і результативності пізнавальної роботи учня у вивченні мови і інших дисциплін; принцип наступності, який є необхідною умовою забезпечення узгодженості і поступального розвитку навчання на всіх етапах навчально-виховного процесу. Для нас цей принцип проявляється у врахуванні наступності «попередня освіта – підготовчий факультет – вищий медичний заклад», а також горизонтальна наступність, під якою мається на увазі міжпредметна координація між викладачами мови і викладачами спеціальних дисциплін.

Допрофесійна підготовка, побудована на основі цих принципів, допоможе створити фундамент для розвитку мотиваційної основи навчання іноземного абітурієнта, формування особистісно-значущих цінностей його особистості, культури толерантності в поєднанні з комунікативною і професійною грамотністю.

Навчально-методичний блок передбачає розгляд пріоритетних практичних завдань, визначення педагогічних умов і засобів реалізації моделі. Спираючись на положення О. Суригіна [3], який розробив ієрархічну систему цілей довузівської підготовки іноземних громадян, а також на Навчальні плани і програми довузівської підготовки іноземних громадян [4, 5], ключовими завданнями для реалізації цілі поставлено:

- створення педагогічних умов для ефективного вивчення мови іноземними абітурієнтами;
- оволодіння достатніми знаннями з лексики, граматики, стилістики, а також формування практичних умінь використання мови в навчально-професійних цілях;
- розширення спектра освітніх і навчальних ситуацій і завдань з орієнтацією на реальні навчально-професійні завдання медичної галузі;
- розширення загального кругозору іноземних абітурієнтів у зв'язку з обранням профілем;
- поглиблення професійного інтересу, розширення профільних знань за допомогою мови.

Ефективність запропонованої моделі залежить від умов, в яких вона буде здійснюватися. Ураховуючи доробки науковців, власний досвід і результати проведеної діагностики вихідного стану готовності іноземних абітурієнтів, ми припустили, що допрофесійна підготовка проходитиме ефективно при дотриманні наступних педагогічних умов:

- професійно-орієнтоване викладання мови (цілеспрямований відбір і структурування змісту мовного навчального матеріалу відповідно до пізнавальних потреб іноземних абітурієнтів; формування професійно-комунікативної компетентності);
- інтеграція і взаємодія дисциплін гуманітарного і природничого блоків (відбір змісту у процесі викладання мови і спеціальних дисциплін з урахуванням принципу міжпредметної координації з метою забезпечення горизонтальної наступності і формування в іноземних абітурієнтів системи знань з профільюючих дисциплін);
- включення соціокультурного компонента у зміст

навчання як одного з ключових засобів оптимізації процесів адаптації і соціалізації іноземних абітурієнтів у новому середовищі;

- системний моніторинг і контроль процесу допрофесійної підготовки іноземних абітурієнтів медичного профілю. На практиці ця вимога реалізується через проведення поточного, тематичного і підсумкового контролю.

Вважаємо за доцільне реалізовувати зазначені умови шляхом роботи з професійно-орієнтованими текстами і використання спеціальної системи комунікативно-когнітивних вправ. Умовно ми виділяємо наступні етапи допрофесійної підготовки іноземних абітурієнтів медичного профілю: навчально-підготовчий, навчально-інформаційний і рефлексивно-оціночний.

Навчально-підготовчий етап розпочинається з перевірки вихідного загальноосвітнього рівня знань іноземних абітурієнтів за допомогою тестування чи опитування. Така перевірка дозволяє сформулювати однорідні за рівнем знань групи і відкоригувати зміст підготовки. На цьому етапі іноземні абітурієнти розпочинають вивчати мову спеціальності – введення у науковий стиль мовлення. Вони знайомляться з лексико-граматичним мінімумом і мовленнєвими конструкціями, необхідними для перших уроків зі спеціальних дисциплін за фахом, вчать планувати свої мовленнєві висловлювання.

На навчально-інформаційному етапі іноземні абітурієнти продовжують вивчати мову і опановувати термінологічну лексику. На цьому етапі відбувається повне введення спеціальних дисциплін. Обов'язковими спеціальними дисциплінами для медичного профілю виступають дисципліни природничого циклу, метою яких є підготувати іноземних абітурієнтів до першого курсу вищого навчального закладу. Іноземні абітурієнти знайомляться з поняттями, фактами, законами, теоріями спеціальних природничих дисциплін, а також опановують мову цих предметів як засіб одержання навчально-наукової інформації [4: 40, 5: 6, 25]. Виникає необхідність у координації навчального мовного матеріалу з лексико-граматичними засобами вираження навчальної інформації на заняттях зі спеціальних дисциплін. Це досягається завдяки створенню навчально-методичних матеріалів з ретельно відібраними мовними засобами з урахуванням специфіки медичного профілю іноземних абітурієнтів. Важливо збагатити цей етап профорієнтаційною роботою, оскільки на цьому етапі відбувається остаточний вибір майбутньої професії, проводяться ознайомчі екскурсії, під час яких іноземні абітурієнти відвідують заклади, де планують навчатися і де їх ознайомлюють з особливостями лікарської діяльності.

Рефлексивно-оціночний етап забезпечує відстеження рівня сформованості готовності іноземних абітурієнтів медичного профілю до навчання у вищих медичних закладах. Це етап систематизації, перевірки й коригування набутих знань. Передбачається, що іноземні абітурієнти можуть не тільки самостійно виконувати навчальні завдання, продукувати власні мовленнєві висловлювання з урахуванням вимог до мовлення на рівні B1, а й вдаватися до самоаналізу власних дій і власної навчально-пізнавальної діяльності. З боку викладачів і самих іноземних абітурієнтів відбувається моніторинг досягнень, і у випадку необхідності проводиться коригування (самокоригування) набутих компетенцій. Цей етап завершується випускною сесією, під час якої іноземні абітурієнти здають екзамени з мови і профільюючих дисциплін.

Результатом допрофесійної підготовки іноземних абітурієнтів підготовчих факультетів, які навчаються за медичним профілем, на нашу думку, є їх готовність до подальшого навчання за обраним фахом у вищому медичному закладі. Для діагностування досягнення мети дослідження нами визначено три рівні готовності іноземних абітурієнтів: високий, середній, низький. Для більшої зручності виділені рівні готовності ми співвідносимо з рейтинговою шкалою оцінювання, яка використовується у вищих навчальних закладах, і шкалою оцінювання ECTS: низький рівень – кількість балів від 35 до 66 (FX, E), середній – від 67 до 81 (D, C), високий – від 82 до 100 балів (B, A).

Отже, представлена модель є основою для вдосконалення процесу допрофесійної підготовки іноземних абітурієнтів медичного профілю. Усі її компоненти тісно взаємопов'язані і їх реалізація має за мету підвищити ефективність підготовки іноземних учнів, забезпечити їх подальшу навчально-професійну діяльність за обраним фахом.

Література

1. Державна національна програма «Освіта» («Україна XXI століття») постанова Кабінету Міністрів України від 3 листопада 1993 р. № 896 / Законодавство України [Електронний ресурс]. – Режим доступу 03.08.2013: <<http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/896-93-%D0%BF>>. Загол. з екрану. – Мова укр.
2. Новейший философский словарь / [сост. А.А. Грицанов]. – Мн.: Изд. В.М. Скаун, 1998. – 896 с.
3. Сурыгин А.И. Дидактические основы предвузовской подготовки иностранных студентов в высших учебных заведениях : дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.08 / Александр Игоревич Сурыгин. – СПб., 2000. – 311 с.
4. Навчальні плани та програми (довузівська підготовка іноземних

Освіта дорослих: теорія, досвід, перспективи. Випуск 7, 2013

громадян) / Уклад.: Л.Г. Новицька, О.Ф. Гудзенко, М.І. Дудка та ін. – К.: ІВЦ «Видавництво «Політехніка», 2003. – Ч.1 (Українська мова, Основи економіки, Біологія ...). – 56 с.

5. Навчальні програми (довузівська підготовка іноземних громадян) / Уклад.: Б.М. Андрущенко, Ю.М. Іващенко, Ю.О. Колтаков та ін. – К.: ІВЦ «Видавництво «Політехніка», 2005. – Ч. 2. – 168 с.

Проскуркина Яна Ивановна – преподаватель Киевского национального университета им. Тараса Шевченко.

E-mail: yana_i_pr@ukr.net

МОДЕЛЬ ПРЕДПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ ПОДГОТОВКИ ИНОСТРАННЫХ АБИТУРИЕНТОВ МЕДИЦИНСКОГО ПРОФИЛЯ

Аннотация. В статье представлена модель предпрофессиональной подготовки иностранных абитуриентов медицинского профиля. Рассмотрены ее основные составляющие: методологические подходы и принципы обучения иностранных абитуриентов, целевые ориентиры и педагогические условия реализации поставленных заданий, описаны этапы реализации.

Ключевые слова: предпрофессиональная подготовка, иностранные абитуриенты, модель предпрофессиональной подготовки.

Proskurkina Yana – Lecturer of the Taras Shevchenko Kyiv National University

E-mail: yana_i_pr@ukr.net

THE MODEL OF PRE-PROFESSIONAL TRAINING OF FOREIGN MEDICAL GRADUATES

Summary. The number of foreigners interested in getting medical education in Ukraine has steadily grown over the past decade. Traditionally the pre-professional training of foreigners starts at the preparatory departments. This initial training provides foreign applicants with the language and professional knowledge. It also helps to the psychological and academic adaptation of foreigners to the new system of higher education, contributes to their conscious choice of future profession. In view of it there is a need to develop the modern model of pre-professional training of foreign applicants.

This study examines the system of the pre-professional training of foreign applicants. It summarizes the developments over recent years, presents the model of the pre-professional training of foreign medical applicants for further study in high medical schools and makes recommendations on how good practice and pedagogical conditions can be spread more widely and effectively across the system of the pre-professional training. The model outlines the main components of the pre-professional training system namely: modern methodological approaches and principles of teaching foreign applicants, targets and pedagogical conditions for the implementation of the

assigned tasks, the stages of the model implementation. The study concludes with recommendations proposing pedagogical conditions. They are professionally-oriented language learning, interdisciplinary integration, socio-cultural component in the content of education, monitoring and control of the process of pre-professional training. The given model may be considered as the basis for improving the process of pre-professional training of foreign medical applicants.

Keywords: *pre-professional training, foreign applicants, the model of the pre-professional training.*

УДК 374.7:351.851

Протасова Наталія Георгіївна – доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри управління освітою Національної академії державного управління при президентові України

E-mail: nadu_osvita@ukr.net

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТЕОРІЇ І ПРАКТИКИ УПРАВЛІННЯ ОСВІТОЮ ДОРΟΣЛИХ В УКРАЇНІ

Проблеми освіти дорослих з кожним роком стають все більш актуальними. У багатьох країнах розробляються національні стратегії і державні програми розвитку освіти дорослих, проявляється загальна тенденція значного розширення участі дорослих в різних формах навчання, підготовки і перепідготовки.

Міжнародні організації наголошують на тому, що освіта дорослих є одним з прав людини, яке має бути забезпечене для всіх як обов'язкова умова для створення і збереження особистого, соціального та економічного добробуту, що завжди важливо як для конкретного індивіда, так і для суспільства в цілому [5]. За оцінками експертів Організації економічного співробітництва та розвитку, з урахуванням розвитку демографічної ситуації в розвинених країнах до 2050 року переважна частина освітніх практик у формальній системі освіти і за її межами буде пов'язана з дорослим населенням (більше 600 млн. осіб) [5]. Це свідчить про необхідність розвитку освіти дорослих і пріоритетності цього напрямку в національній системі освіти.

Нині в Україні відмічається суттєве підвищення інтересу до освіти дорослих на усіх рівнях й в усіх сферах. Українськими науковцями активно розробляється науковий апарат післядипломної освіти та освіти дорослих (О. Аніщенко, С. Архіпова, Л. Лукянова, Н. Ничкало, В. Олійник, Л. Лук'янова, Н. Ничкало, О. Огієнко, В. Олійник, В. Пуцов, Л. Сігасва та ін.), проводяться наукові й науково-практичні конференції, присвячені